

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
DYDDIAD	17 Hydref 2024
TEITL	Adroddiad Cynnydd - Presenoldeb ac Ymddygiad disgyblion Ysgolion Gwynedd
RHESWM DROS GRAFFU	Wedi ei gynnwys yn y ddogfen gweithdy blynyddol
AWDUR	Ellen Rowlands, Rheolwr Cynhwysiad Adran Addysg
AELOD CABINET	Cynghorydd Beca Brown

1. Pam fod angen ei graffu?

- 1.1. Cyflwynir yr adroddiad hwn mewn ymateb i gais gan aelodau'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi i dderbyn **diweddariad** ar gynnydd yr Adran Addysg mewn ymateb i argymhellion Adroddiad Estyn ar wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd (Mehefin 2023) mewn perthynas â phresenoldeb ac ymddygiad disgyblion yn ysgolion y sir.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- 2.1. Roedd Adroddiad Estyn ar wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd (Mehefin 2023) yn nodi'r argymhellion canlynol yng nghyd-destun presenoldeb ac ymddygiad dysgwyr:
1. Gwella trefniadau monitro, gwerthuso a hyrwyddo presenoldeb disgyblion
  2. Cryfhau'r ddarpariaeth i ymateb i anghenion disgyblion â chanddynt anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol a sicrhau trefniadau monitro a gwella ansawdd y ddarpariaeth honno
- 2.2. Bwriad yr adroddiad yma yw adrodd ar y camau sydd wedi eu cyflawni yn erbyn yr argymhellion yma, gan roi cyfle i'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ystyried oes cynnydd digonol wedi bod i
- wella presenoldeb ac ymddygiad o fewn ysgolion Gwynedd
  - weithredu ar ganfyddiadau'r gwaith sydd wedi edrych ar ddefnydd o arian cynhwysiad o fewn yr ysgolion
  - heriau a chyfleoedd yn y maes cynhwysiad.

3. Crynodeb a'r materion allweddol

- 3.1. Fe gynhaliodd Estyn arolygiad o wasanaethau addysg yng Nghyngor Gwynedd (Mehefin 2023)

- 3.2. Yn sgil yr arolygiad amlygwyd yr angen i gryfhau'r ddarpariaeth er ymateb i anghenion disgyblion sydd ag anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol (ACEY) ynghyd â sicrhau trefniadau monitro a gwella ansawdd y ddarpariaeth honno.
- 3.3. Yn sgil hynny yn ystod Tachwedd/Rhagfyr 2023, comisiynwyd Mrs Caroline Rees (a oedd wedi adolygu'r Gwasanaeth Cynhwysiad yn 2019/20) i gynnal arolwg manwl o'r Gwasanaeth Cynhwysiad gan gyflwyno argymhellion ar sut i gryfhau'r ddarpariaeth. Roedd canfyddiadau Adroddiad Caroline Rees yn adleisio argymhellion Estyn, sef:
- Yr angen i'r Awdurdod Lleol weithio gydag arweinwyr ysgolion i gyd-lunio strategaeth cynhwysiad effeithiol ledled y sir o ran darpariaeth yn yr ysgol a'r tu allan i'r ysgol sy'n cofleidio egwyddorion allweddol eglurder diben, perchnogaeth, sicrhau ansawdd a dilyniant.
  - Darganfod lleoliadau addas ar gyfer darpariaeth y tu allan i'r ysgol.
- 3.4. Bellach mae Bwrdd Prosiect wedi sefydlu i adnabod opsiynau i gwrdd â'r argymhellion rheiny.

4. Cefndir / Cyd-destun

Gweithredu'r argymhellion

PRESENOLDEB

- 4.1. Ein canllawiau presenoldeb allweddol yw Canllawiau Llywodraeth Cymru 'Fframwaith Presenoldeb Cymru Gyfan' (Tachwedd 2012). Mae'r ddogfen yn darparu safonau ac arweiniad i ymarferwyr er mwyn sicrhau mwy o gysondeb ymarfer ledled Cymru. Mae hefyd yn anelu at alluogi Cyngorau ac ysgolion i ddarparu gwasanaethau sy'n gyson, yn hygyrch ac o safon uchel.
- 4.2. Cyhoeddwyd "Perthyn, ymgysylltu a chyfranogi" sef canllawiau gwella ymgysylltiad a phresenoldeb disgyblion ym mis Mehefin 2023 i gefnogi ysgolion, unedau cyfeirio disgyblion, rhieni/gofalwyr ac Awdurdodau Lleol i gynyddu lefelau ymgysylltiad a phresenoldeb dysgwyr gan amlinellu dulliau gweithredu pan fydd absenoldebau'n gwaethygu.
- 4.3. Fel y gwyr yr Aelodau, mae gwella presenoldeb wedi bod yn ffocws cyson i Gyngor Gwynedd. Mae'r cysylltiad rhwng presenoldeb da a dysgu yn glir. Mae gwaith sylweddol wedi'i wneud i wella presenoldeb dros y flwyddyn ddiwethaf gan ddyrannu oriau Swyddogion Lles ychwanegol drwy Grant Presenoldeb Llywodraeth Cymru i dargedu gwella presenoldeb unigolion penodol o fewn ysgolion yn enwedig disgyblion a oedd ym Mlwyddyn 11.
- 4.4. Fodd bynnag, er y bu gwelliant dros amser, mae llawer o waith i'w wneud i gau'r bwlch ymhellach ac i atgyfnerthu gwelliannau mewn tuedd presenoldeb cadarnhaol, gan gynnwys gostyngiad mewn absenoldeb parhaus.

Gwella trefniadau monitro presenoldeb	<p>Mae'r Adran eisoes yn casglu data ac yn rhedeg adroddiadau yn wythnosol ond dros y flwyddyn ddiwethaf mae</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwell defnydd o ddata rhwng yr Awdurdod ac Ysgolion • cydweithio â gwasanaethau eraill wedi cryfhau • gwelliant mewn llinellau atebolrwydd gydag ysgolion • datblygiad pellach mewn arweinyddiaeth strategol • sicrwydd bod cefnogaeth a her briodol ar waith. 	<p>Cysondeb ar draws y Sir</p> <p>Adnabyddiaeth buan o unigolion i dargedu</p> <p>Ysgolion yn hunan arfarnu yn gyson</p>
Gwerthuso presenoldeb disgyblion	<p>Bu Swyddogion Lles dros y flwyddyn ddiwethaf yn craffu yn fanwl ar gofrestrau ysgolion. Galluogodd y cynnydd mewn Swyddogion Lles i wneud gwaith targedu a bu hyn yn lwyddiant gyda nifer o ysgolion yn adrodd yn bositif ar y gefnogaeth hon.</p> <p>Mae Polisi Presenoldeb bellach wedi ei adolygu a'i rannu gydag ysgolion.</p>	<p>Cynnydd mewn presenoldeb 56% o'r grwpiau a dargedwyd</p> <p>Ymateb yn gynt i achosion</p> <p>Cyswllt gyda theuluoedd</p>
Hyrwyddo presenoldeb da	<p>Gweithio gydag ysgolion i sicrhau bod cymorth priodol ar waith i ddisgyblion sy'n ei chael hi'n anodd mynychu'r ysgol.</p>	<p>Gwelliant mewn presenoldeb unigolion .</p> <p>Cyd -weithio gwell</p>

Lle 'da ni arni?

Cymhariaeth o 2022/23 â'r flwyddyn academiaidd 2023/24

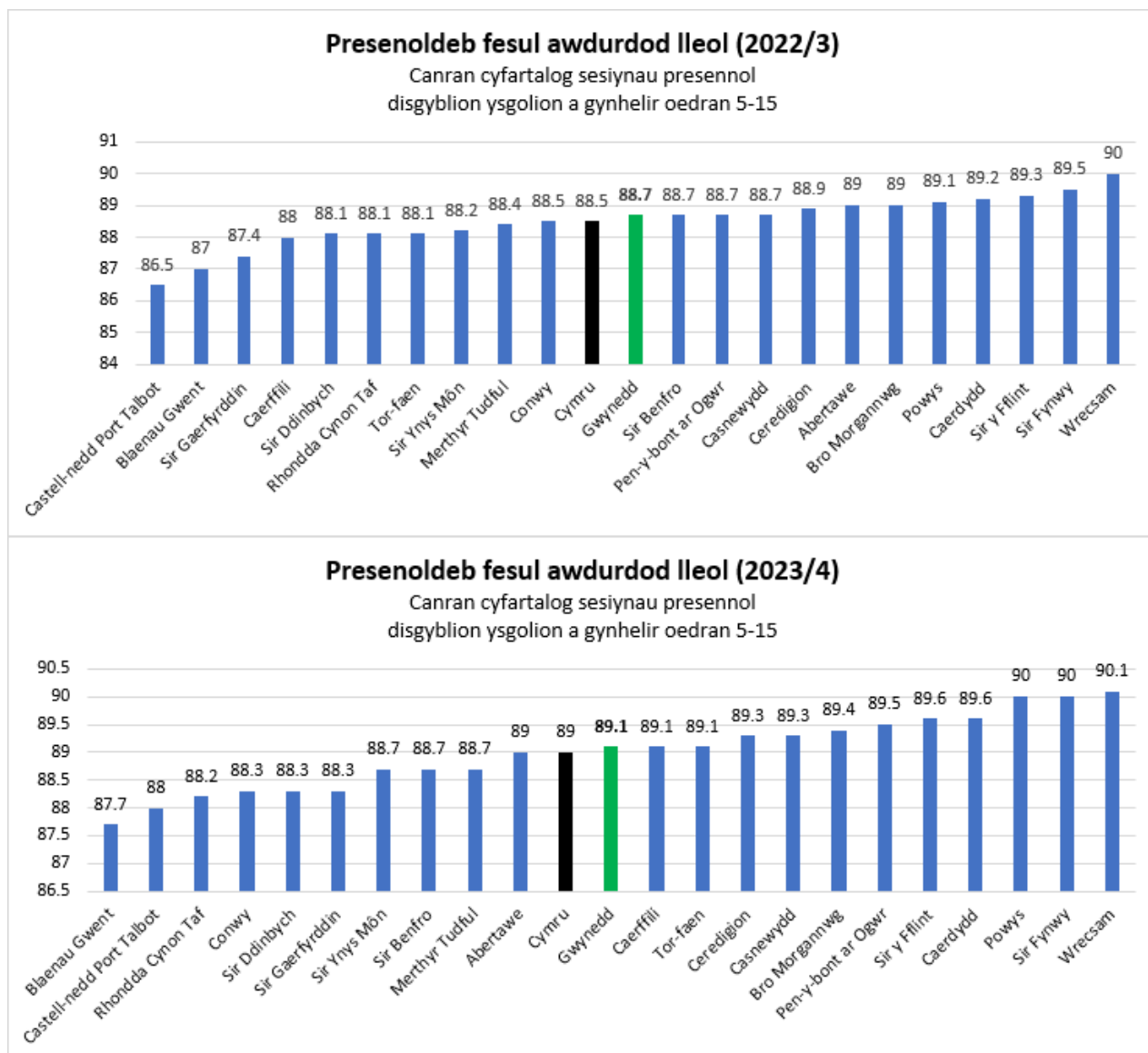
- 4.5. Mae cyfartaledd presenoldeb dros y flwyddyn academiaidd 23/24 yn 89.1% i fyny o 88.7% ym mlwyddyn academiaidd 2022/23.

4.6. Canran presenoldeb grwpiau penodol

Presenoldeb Cinio am ddim	85.04%
Disgyblion sydd a ADY	86.99%
Plant mewn gofal	90.35%

4.7. Roedd Gwynedd ychydig yn uwch na'r canran cenedlaethol ar draws y sector uwchradd, mae'r lefelau o absenoldebau awdurdodedig yn parhau i gael eu hadrodd mewn perthynas â salwch a materion lles emosiynol unigolion .

	<u>Presenoldeb</u>	<u>Awdurdodedig</u>	<u>Anawdurdodedig</u>
Gwynedd	89.1%	8.4%	2.5%
Cymru	89%	7.3%	3.6%

- 4.8. Ledled Cymru, mae presenoldeb mewn ysgolion wedi dirywio ers dychwelyd i'r ysgol yn dilyn y pandemig ac yn araf yn gwella. Mae gwella presenoldeb ysgol yn parhau i fod yn flaenoriaeth i'r Awdurdod Lleol a'i ysgolion. Er bod y pandemig wedi cael effaith sylweddol ar bresenoldeb, mae gwelliannau yn 2023/24, ac rydym yn obeithiol y bydd y Strategaeth a'r ffocws ar bresenoldeb yn cefnogi gwelliant parhaus yn y blynyddoedd i ddod.
- 4.9. Mae presenoldeb ysgol rhagorol yn allweddol i gynyddu canlyniadau addysgol. Yn ogystal, mae ysgolion yn chwarae rhan ganolog wrth ddiogelu plant a phobl ifanc gan sicrhau eu lles cymdeithasol ac emosiynol cadarnhaol, na fyddai'n bosibl heb eu hymgysylltiad ag addysg. Byddwn yn parhau i gysylltu â'r holl rhanddeiliaid i sicrhau bod presenoldeb yn parhau i fod yn flaenoriaeth ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol. Byddwn hefyd yn parhau yn ein huchelgais i gynyddu presenoldeb trwy berthynas waith agos â'n hysgolion a'n cymunedau ysgol ac yn parhau gyda'r agwedd aml-asiantaeth i gefnogi'r plentyn, teulu a'i ysgol.

YMDDYGIAD

- 4.10. Canllawiau 'Gwahardd o ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion' (diwygiedig Ebrill 2024) yw'r ddogfen sydd yn darparu canllawiau ar wahardd disgyblion dros dro ac yn barhaol, gan gynnwys cyfrifoldeb penaethiaid, llywodraethwyr, paneli adolygu annibynnol ac awdurdodau lleol. Mae hyn yn cyd-fynd â'r canllawiau ymddygiad a disgyblaeth mewn ysgolion sy'n rhoi cyngor i ysgolion ar weithredu polisi ymddygiad i greu diwylliant ysgol gyda disgwyliadau uchel o ymddygiad.
- 4.11. Mae'r penderfyniad i wahardd dysgwr yn barhaol yn un difrifol. Fel arfer, hwn fydd y cam olaf mewn proses ar gyfer delio â throseddau disgyblu yn dilyn ystod eang o strategaethau eraill sydd wedi cael eu rhoi ar waith heb lwyddiant. Mae'n gydnabyddiaeth gan yr ysgol ei bod wedi dihybyddu'r holl strategaethau sydd ar gael ar gyfer delio â'r dysgwr a dylid ei ddefnyddio fel dewis olaf fel arfer.

ARGYMHELLION	CAMAU A WEITHREDWYD	EFFAITH
Cryfhau'r ddarpariaeth i ymateb i anghenion disgyblion â chanddynt anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol a sicrhau trefniadau monitro a gwella ansawdd y ddarpariaeth honno	Ym mis Tachwedd 2023, comisiynwyd Caroline Rees i gynnal adolygiad o'r Gwasanaeth Cynhwysiad gan gynnwys darpariaeth cynhwysiad penodol ysgolion. Er cyfarch argymhellion Estyn a'r adolygiad, sefydlwyd Bwrdd Prosiect (Chwefror 2024) yn cynnwys Uwch Swyddogion yr Awdurdod, Penaethiaid	Awdurdod ac Ysgolion yn gweithio yn agosach . Cynllunio ar y cyd Rhannu'r weledigaeth

	Ysgolion Uwchradd, Rheolwr Gwasanaethau Plant.	
Darganfod lleoliadau addas ar gyfer darpariaeth y tu allan i'r ysgol	Trafodaethau'n fewnol yn yr Adran i ystyried opsiynau posib o fewn yr adnoddau a'r asedau sydd gan y Cyngor ar gyfer lleoliad ar gyfer darpariaethau y tu allan i'r ysgol	

Data Gwaharddiadau

4.12. Mae'r adroddiad yn darparu dadansoddiad a gwerthusiad o ddata gwahardd dros gyfnod o 2 flynedd i alluogi aelodau i graffu ymhellach ar y cynnwys .

Uwchradd

Blwyddyn	Penodol				Parhaol
	Nifer Disgyblion	Nifer Cyfnodau	Cyfanswm Dyddiau	Nifer o ysgolion yn gwahardd	
2022/2023	452	823	1,995.5	14	44 (8 ysgol)
2023/2024	470	869	2,733	14	48 (9 ysgol)

Cynradd

Blwyddyn	Penodol				Parhaol
	Nifer Disgyblion	Nifer Cyfnodau	Cyfanswm Dyddiau	Nifer o ysgolion yn gwahardd	
2022/2023	47	67	151	23	1
2023/2024	57	118	325.5	25	3(3 ysgol)

Gwaharddiadau Parhaol

	22/23	23/24
Merched	16	12
Bechgyn	30	41

Ysgolion	22/23 (Nifer disgyblon)	23/24 (Nifer disgyblion)
Arfon	36	42
Meirionydd	2	4
Dwyfor	7	5

- 4.13. Mae 60% o'r gwaharddiadau parhaol yn ymwneud ag ymddygiad aflonyddgar parhaus a'r gweddill mewn perthynas â cham-drin geiriol/ymddygiad bygythiol tuag at ddisgyblion/aelodau staff, cyflenwi cyffuriau ac ymosodiadau difrifol ar ddisgyblion eraill.
- 4.14. Fe nodwch o'r wybodaeth uchod bod heriau amlwg yn parhau wrth fynd i'r afael ag anghenion cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol sylweddol disgyblion yn y cyfnod ar ôl y pandemig ac nad oes cynnydd sylweddol wedi ei wneud ond mae camau mewn ymateb i'r sefyllfa. Mi fydd hyn yn gofyn am ymrwymiad, creadigrwydd ac uchelgais a rennir i wella cyfleoedd bywyd ein dysgwyr mwyaf agored i niwed a heriol, i sicrhau ein bod yn gweithio gyda'n gilydd i gyflawni ein cenhadaeth fel y nodir yng Nghynllun y Cyngor er rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc ac mae hyn yn gryfder mawr yng ngwaith y Bwrdd Prosiect.
- 4.15. Mae'r Gwasanaethau Cynhwysiant yn parhau i weithredu amrywiaeth o fentrau lles ac ymddygiad gyda chefnogaeth cyllid grant Llywodraeth Cymru (sydd yn ychwanegol i'r gyllideb graidd). Wrth gydnabod y cysylltiad rhwng lles ac ymddygiad, defnyddiwyd cyllid grant i gyflwyno hyfforddiant i ysgolion i gefnogi disgyblion sydd ag anhawster mynychu ysgol ar sail emosiynol, cefnogi ysgolion yn y maes llythrennedd emosiynol a chyfrannu at sesiynau ysgolion sydd yn wybodus o drawma.

5. Ymgynghori

- 5.1. Sefydlu grŵp i adolygu'r Strategaeth bresennol gyda rhanddeiliaid.

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 6.1. Mae cefnogi dysgwyr sy'n profi anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol sylweddol i gyflawni'r canlyniadau addysgol gorau posib yn cefnogi'r blaenoriaethau yng Nghynllun y Cyngor 2023-2028 – Gwynedd Yfory - Rhoi'r Cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc
- 6.2. Yr Amcanion Llesiant yw galluogi ein plant a phobl ifanc i gael y sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn unigolion moesegol, uchelgeisiol a hyderus, i hyrwyddo annibyniaeth, bywydau iach a llwyddiannus i bawb a'u galluogi i gyflawni eu potensial a ffynnu. Mae hyn hefyd yn cefnogi'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy a Nodau Lles Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) sy'n sail i weledigaeth ac arferion gwaith y gwasanaeth.
- 6.3. Yr Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy yw y byddai'r cynnig yn diogelu anghenion addysgol tymor hir plant a phobl ifanc i wneud y gorau o'u galluoedd a chael rheolaeth dros eu bywydau.

A ydych wedi **cynnwys** trigolion/defnyddwyr gwasanaeth? Os nad ydych, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

	Amserlen
Ymgyrch bresenoldeb yn seiliedig ar ymgynghoriad â disgyblion, ysgolion a rhieni.	Hydref- Tachwedd
Cydweithio gyda'r penaethiaid i greu perchnogaeth o'r strategaeth cynhwysiad a'r ffordd ymlaen.	Cwblhau erbyn Gorffennaf 25

A ydych wedi ystyried **cydweithio**?

- Bwrdd Prosiect wedi ei sefydlu gydag aelodaeth o ysgolion (Penaethiaid), Gwasanaethau Plant (Pennaeth Cynorthwyol), Gwasanaeth Ieuenctid.
- Yn ogystal, ar lefel weithredol, cydweithio'n agos gyda Gwasanaethau Plant (Rheolwr /arweinyddion timau), Gwasanaeth Iechyd, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid, Gyrfa Cymru, Heddlu a'r Coleg (Grŵp Llandrillo Menai).

Beth sydd wedi ei wneud neu fydd yn cael ei wneud i **atal** problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?

- Parhau i weithio yn amlasiantaethol.
- Gwerthuso effaith yn rheolaidd.
- Adnabod patrymau sydd yn codi.

Sut ydych wedi ystyried yr **hirdymor** a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?

- Rhoi'r cychwyn gorau posib mewn bywyd i'n plant a'n pobl ifanc.
- Pawb yn perchnogi.
- Cydweithio.

Er mwyn sicrhau **integreiddio**, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrff cyhoeddus eraill?

- Mae'r amrediad o gefnogaeth sydd ar gael yng Ngwynedd yn peri newid gwirioneddol i blant a phobl ifanc ac o ganlyniad yn cyfrannu at atal problemau rhag gwaethygu yn y dyfodol a lleihau y gofyn am gefnogaeth yn yr hirdymor.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

- 7.1. Nid oes angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan fod cynnwys yr adroddiad hwn at ddibenion gwybodaeth yn unig.
- 7.2. Yr effaith ar Nodweddion Gwarchoddedig a'r Gymraeg yw y byddai'r cynnig yn gwella'r canlyniadau i bob disgybl, gan gynnwys y rhai sy'n dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

8. Camau Nesaf

- 8.1. Mae gwaith ar gychwyn i sefydlu Protocol Tîm o Amgylch yr Ysgol fydd yn fframwaith mwy cydweithredol ar gyfer mynd i'r afael â phryderon disgyblion sydd ag anawsterau ymddygiadol a phresenoldeb gwael. Y nod yw darparu cymorth a her i ysgolion lle nodwyd pryderon sylweddol mewn perthynas â rheoli ymddygiad a gwaharddiadau.
- 8.2. Yn ogystal yr Adran wedi buddsoddi mewn adodd A.I (Ed-Bot) fydd yn dadansoddi data presenoldeb yn wythnosol. Bydd hyn yn ein galluogi yn y tymor byr i adnabod patrwm o absenoldebau isel mewn codau post penodol, newidiadau mewn canran a phatrymau sydd yn ymddangos er ein galluogi i dracio ar amser real ac i fod yn fwy rhagweithiol.